

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Amar A., Arroyo B., Meek E., Redpath S. & Riley H. 2008. Influence of habitat on breeding performance of Hen Harriers *Circus cyaneus* in Orkney. Ibis 150: 400-404.

De broedprestaties van Blauwe Kiekendief waren positief gecorreleerd met het voorkomen van ruig gras binnen 2 km van het nest (voedselrijker en grotere pakkans dan in heide). Dit maakt het doen van beheeringrepen vrij eenvoudig. (arjun.amar@rspb.org.uk).

Arbeitsgemeinschaft Wanderfalkenschutz Nordrhein-Westfalen 2007. Brutergebnisse des Wanderfalken in Nordrhein-Westfalen im Jahre 2007. Jahresbericht NRW 2007: 3-5.

In 2007 telde NRW 102 territoriale paren Slechtvalk, waarvan er 89 een broedsel begonnen (69 succesvol). Ze brachten samen 274 jongen groot (12x 1, 21x 2, 24x 3 en 12x 4). Ook hier nog steeds groei, zij het afvlakkend (zie van Geneijgen 2007: veel van onze broedvogels komen uit NRW).

Asten D. van 2007. Internet brengt de natuur in uw huis; een Slechtvalken drama in "De Mortel". Slechtvalk Nieuwsbrief 13: 18-20.

Bij het slechtvalknest op de Mortel vond in 2007 halverwege de broedcyclus een overname plaats, waarbij het oorspronkelijke vrouwtje werd verjaagd door een tweejarige vrouw. Deze eiste in eerste instantie alle prooien op, zodat de kleine jongen hongerden (kleinste jong stierf). Vanaf 13 mei hielp de vreemde vrouw mee met voeren, en uiteindelijk vlogen er 2 jongen uit. Doordat dit nest via een webcam wereldwijd was te volgen, bemoeide iedereen zich tegen dit 'drama' aan. Gelukkig werd besloten niet in te grijpen. Van de mensen die ingrijpen noodzakelijk achtten, was 84% vrouw. (www.peregrines.nl/2007).

Burg A. van den, Geneijgen P. & Jansman H. 2007. Is een Scandinavische Slechtvalk een vergrote versie van een Nederlands schaalmodel? Slechtvalk Nieuwsbrief 13: 8-9.

Als de gemiddeld kleinere Nederlandse Slechtvalk wordt opgeschaald naar zijn grotere Scandinavische evenknie blijkt zijn borstbeen verhoudingsgewijs wat groter te zijn. Heeft dat te maken met een grotere vliegspier, en duidt dat op een meer vliegende leefwijze dan bij Scandinavische dieren? Of anders gezegd: jagen de Nederlandse vogels anders dan de Scandinavische?

Coeckelbergh C., Gabriëls J., Reyniers J. & Mees H. 2007. Broedvoorkomen van de Zwarte Wouw *Milvus migrans* in Vlaanderen. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 45-48.

Geeft een overzicht van alle broedpogingen van Zwarte Wouwen vanaf 1976, naast een succesvol geval in 2005 bij Bornem (minstens 1 jong uitgevlogen), en een mislukt geval in 2006 bij Stevensweert (Nederland, beschreven door Don in Limburgse Vogels 16: 19-23). (chris. Coeckelbergh@tele2allin.be).

Combridge P. & King S.S. 2007. Hobbies fledging four young. British Birds 100: 624-625.

Gedurende 1999-2007 werden in Zuid-Engeland werden op 45 succesvolle nesten 9x 1, 29x 2 en 9x 3 jongen (van Boomvalk) vliegvlug. Hier wordt een succesvol 4-broedsel gemeld. Vergeleken met Derbyshire (zie Messenger & Roome 2007, in deze rubriek) zijn 4-broedsels in Zuid-Engeland blijkbaar zeldzaam. Waarom? (PC, 16 Green Close, Whiteparish, Salisbury SP5 2SB).

Deshmukh A.J. 2007. Winter encounters with harriers in the Akola District, Maharashtra, India. BirdingAsia 8: 31-38.

Beschrijving van een gemengde slaappleats van kiekendieven in de Bargaon Manju graslanden in India. Betreft 200-250 exemplaren, waarvan 50% Grauwe, 25% Steppe-, 15-20% Bruine en 5-10% Blauwe Kiekendief. Slapen op de grond in hoog gras. Per seizoen worden 20-30 kiekendieven door predatoren gepakt, onder meer katten, jakhalzen en Oehoes. Een belangrijke bedreiging vormt het nabijgelegen stropersdorp met hun gewoonte het gras te branden om aan wild te komen. Ook begrazing en grassnijden bedreigen de kwaliteit van de slaappleats. (ajitortho@rediffmail.com).

Dijk B. van 2007. De Slechtvalk in de Biesbosch. De Grienduif 2007(3): 10-18.

Broedt tegenwoordig in de Biesbosch, met 2 uitgevlogen jongen in 2007 (0 in 2006).

Dijk J. van 2007. De voorgeschiedenis van een nieuwe broedvogelsoort voor Overijssel: de Slechtvalk *Falco peregrinus*. Vogels in Overijssel 6: 5-11.

Na enkele waarnemingen van Slechtvalken in de jaren tachtig nam de frequentie snel toe in de jaren negentig. In de IJsseldelta hoopten de waarnemingen zich op tussen april en november. Voor de periode 1994-2003 worden voor man en vrouw de aankomst- (steeds vroeger) en vertrekdata (wisselvalliger, deels door gehannes met een ontsnapte Giervalk) gegeven van de valken die de Harculo-centrale bij Zwolle aandeden. Tussen 2003 en 2007 werd de kast bezet door Nijlganzen, die plotseling door een nieuw slechtvalkenpaar werden verdreven in 2007 (zonder dat vervolgens werd gebroed). Elders in Overijssel vonden wel broedgevallen plaats, namelijk bij Deventer (eieren mislukt in 2006, 1 jong in 2007). (jwhvdijk@wxs.nl).

Dijk J. van 2007. De voorgeschiedenis van een nieuwe broedvogelsoort voor Overijssel; de Slechtvalk *Falco peregrinus*. Slechtvalk Nieuwsbrief 13: 10-15.

Niet op de Harculo-centrale, maar in Deventer werd het eerste broedgeval van een Slechtvalk in Overijssel vastgesteld. Van beide locaties wordt de slechtvalkgeschiedenis uit de doeken gedaan, inclusief Nijlganzen, hybrides, aanwezigheidsduur van man en vrouw, en broedsucces. (Mgr. Nolenslaan 19, 8014 AS Zwolle, jwhvdijk@wxs.nl).

Drees M., Godijn H., Broekhuizen S., Dekker J. & Klees D. 2007. Wilde konijnen. KNNV Uitgeverij, Zeist. Ingenaaid met flappen, 96 pp. ISBN 978 90 5011 262 8. Euro 17.95.

In het buitenland mogen konijnen zich al langdurig in de belangstelling van onderzoekers verheugen, gepaard gaande met een onoverzienbare berg van literatuur (zowel populair als wetenschappelijk). Zo niet in Nederland: hier moet het beestje eerst zowat verdwijnen alvorens er belangstelling ontstaat (het onderzoek van Marijke Drees uitgezonderd, wat helaas in een bias ten faveure van duinkonijnen

heeft geresulteerd, niet altijd conform met wat er in de rest van het land plaatsvindt). Recent is daar het onderzoek van Jasja Dekker (en daarvoor, zijdelings, van Liesbeth Bakker) aan toegevoegd. Voor het grote publiek niet echt voorhanden of leesbaar. Met dit boek, waarin een hoop expertise en eerstehands ervaring is samengeballd, wordt die omissie opgeheven. Het is een uitstekende inleiding tot het leven (en sterven) van konijnen, inclusief aandacht voor het verleden, interactie met hazen en predatoren, en de invloed van myxomatose en RHD. Wie konijnen een warm hart toedraagt, kan hier veel van zijn gading vinden. Dat alles bovendien rijk verluchtigd met tekeningen en foto's, die een goede ondersteuning van de tekst zijn. In zijn algemeenheid is de tekst bij de tijd, en behoorlijk ondersteund met verwijzingen naar bronnen (die helaas genummerd zijn en niet op alfabetische volgorde gerangschikt). Verwijzing naar het internet is ongelukkig, zeker als blijkt dat het om rapporten gaat die ook nog eens niet meer beschikbaar zijn (3 van 4 gecontroleerde downloads op www.drees.nl bleken niet te openen).

Drewitt E.J.A. & Dixon N. 2008. Diet and prey selection of urban-dwelling Peregrine Falcons in southwest England. *Brit. Birds* 101: 58-67.

In drie steden in Engeland, Bristol, Bath en Exeter, werden slechtvalkprooien verzameld tussen 1998 en 2007, in totaal 5275 (47% duiven, 10% lijsters, 10% mussen, vinken en gorzen, 9% Spreeuwen, 7% steltlopers; de rest veel minder). In totaal 98 soorten, van Goudhaan tot Wilde Eend. Net als bij continentale stadsvalken werden ook in Engeland vrij veel nachttrekkende soorten gepakt, zoals Kwartel, Kwartelkoning, Waterral, Dodaars, Geoorde Fuut, Waterhoen, Water- en Houtsnip. Een opvallend aspect van nachtelijke jacht is dat veel soorten die licht van anderen zijn en donker van boven (counter-shading) dan juist opvallen als een donker silhouet in kunstlicht. Overdag zijn dergelijke soorten van anderen juist moeilijk te zien (misschien de reden dat veel soorten zo'n kleurverdeling hebben), maar dat voordeel hebben ze 's nachts niet. (ed drewitt@hotmail.com).

Fasungova L., Literak I., Sychra O., Novotny L., Gyrmova V., Kubicek O., Smid B. & Kulich P. 2008. Pinching off syndrome in two White-tailed Sea Eagles (*Haliaeetus albicilla*) in the Czech Republic. *J. Raptor Res.* 42: 65-66.

Twee zieke juveniele Zeearenden werden op de grond onder hetzelfde nest aangetroffen (2001), beide met veerafwijkingen in vleugels en staart. Ze werden met verschillende medicijnen behandeld, echter zonder enige verbetering, en uiteindelijk in september 2005 afgemaakt. Geen van de vlieg- en staartveren groeide ooit tot normale lengte uit; alle vielen voortijdig uit nadat de spoel was afgeknot met een bloedprop. De schachten waren gedraaid, en vaak overlans gespleten. De symptomen werden over de 4 jaar geleidelijk erger. De vogels konden niet vliegen. Autopsie en histologisch onderzoek brachten verder niets bijzonders aan het licht. Hematologisch onderzoek indiceerde heterophilia, maar verder geen enkele andere verandering in het hematologische profiel. Biochemisch onderzoek aan het bloed toonde hyperbetaglobulemia, verhoogd 'lactic dehydrogenase', creatinkinase en een verlaagd niveau van thyroxine. Met een elektronenmicroscoop werden geen circovirussen of polyomavirussen gevonden. Evenmin waren de concentraties zware metalen aan de hoge kant. De etiologie van deze ziekte blijft voorsnel een raadsel. (litraki@vfu.cz).

Faveyts W. 2007. Schaarse roofvogels in Vlaanderen. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 60-74.

Op basis van de seizoenoverzichten in Oriolus en Natuur.oriolus over 1986-2005 worden Rode Wouw, Zwarte Wouw, Grauwe Kiekendief, Visarend en Roodpootvalk behandeld wat betreft voorkomen in tijd en ruimte. Geen onderscheid naar sekse of leeftijd. Het effect van waarnemersinspanning is duidelijk zichtbaar, met voor alle soorten grotere aantallen na 1990-95. (wouter.faveyts@telenet.be).

Faveyts W. 2007. De wettelijke bescherming van roofvogels in Vlaanderen. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 102-103.

Alle roofvogelsoorten zijn in België beschermd. Er wordt ook ingegaan op legale vangmiddelen (voor een beperkt aantal niet-roofvogelsoorten), en waaraan deze moeten voldoen. De wetgeving in België is strenger dan die in Nederland, onder meer in het gebruik van trechervallen (kraaienvangkooien). Dat laatste moet worden gemeld bij de autoriteiten; deze kooien worden in Nederland misbruikt voor de vernietiging van roofvogels. Ook nesten in bomen mogen niet worden beschoten; in Nederland leidt dat schieten geregeld tot het "per ongeluk" afknallen van roofvogels en uilen.

Faveyts W. 2007. Richtlijnen voor het herkennen en melden van roofvogelvervolgning. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 104-107.

Naar analogie van Hugh Jansmans gids wordt een overzicht gegeven waarop gelet moet worden om vervolging te herkennen. Inclusief een lijst met adressen waar te melden.

Faveyts W. & De Smet G. 2007. Zeldzame roofvogels in Vlaanderen. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 75-88.

Aanaloog aan bovenstaand artikel worden hier Grijs Wouw, Zeearend (van 1-4/jaar in 1950-90 naar 1-12 daarna), Vale Gier, Aasgier, Slangenarend, Steppenkiekendief, Steppebuizerd (voor wat het waard is), Ruigpootbuizerd, Schreeuwarend, Bastaardaarend, Steppenarend, Steenarend, Dwergarend, Havikarend, IJslands Smelleken (uitsluitend vangsten) en Giervalc behandeld. Ontsnappingen blijven buiten beschouwing.

Fleer K. & Thomas T. 2007. Die erste dokumentierte Baumbrut des Wanderfalken in NRW. Jahresbericht NRW 2007: 5-6.

Een spontaan broedsel in een oud kraaiennest in een boom leverde 1 jong op. In NRW kwam dat niet eerder voor. Beide oudervogels waren ongeringd, dus het is niet zeker of die uit een boombroedende populatie afkomstig waren (niet waarschijnlijk).

Foggitt G. & Foggitt A. 2007. White-tailed Eagle catching Eurasian Teal in flight. British Birds 100: 624.

In Japan achtervolgende een Zeearend een vliegend mannetje Wintertaling, en greep deze uiteindelijk na een felle achtervolging (3-4 min). Knap staaltje wendbaarheid en snelheid, van een soort waarvan velen nog denken dat het een slome donder is. (Newholme, Harrogate Road, Beamsley, North Yorkshire BD23 6HZ).

Geneijgen P. van 2007. Broedresultaten van Slechtvalken in Nederland in 2007. Slechtvalk Nieuwsbrief 13: 2-8.

Er werden 41-43 territoriale paren vastgesteld in 2007, een stijging van 7-9 paren ten opzichte van 2006. Daarvan gingen er 24 tot eileg over (19 succesvol), goed voor 44

uitvliegende jongen. De nestplaatskeus is zeer divers, zij het nog grotendeels bepaald door opgehangen nestkasten. De legselgrootte was 10x 4, 5x 3 en 1x 2 eieren. Van 7 mannen en 7 vrouwen is ondertussen de herkomst bekend: de meeste zijn in Noordrijn-Westfalen geboren (8), daarnaast in Nederland (3), België (2 en Rijnland-Palts (1). Ze vestigden zich veelal op minder dan 150 km van de geboorteplaats. (geneijgen@wish.net).

Génsbøl B. & Bertel B. 2007. Roofvogels van Nederland. KNNV Uitgeverij, Zeist. Genaaid gebonden, 142 pp. + CD met geluiden van 17 soorten. ISBN 978 90 5011 246 8. Euro 29.95.

Dit groot-formaat boek is feitelijk een re-make van een re-make (Roofvogels in Denemarken) van het boek dat Benny Génsbøl eerder al in Nederland uitgaf bij dezelfde uitgeverij (Veldgids Roofvogels, een vertaling van Roofvogels in Europa, Noord-Afrika en Midden-Oosten, en dan op zijn Deens). Het enige verschil zit hem in de vervanging van een aantal foto's door Nederlandse (via Birdpix), een toevoeging van een CD met geluiden, kleine tekstuele veranderingen en toevoegingen om er een Nederlands tintje aan te geven (de titel blijft misleidend) en kleine kaartjes met de relatieve verspreiding in Nederland (op basis van de laatste Broedvogelatlas). Het is geen slecht boek. De lezer kan voldoende van zijn gading vinden over biologie en herkenning (dat laatste onderbouwd met gedetailleerde tekeningen met alle belangrijke leeftijds- en geslachtskenmerken), aangevuld met populatiegroottes in Europa en Nederland. Het verschil met de eerdere gids is echter klein. Bovendien zijn veel kansen om werkelijk iets toe te voegen gemist. Wanneer aan de verwachting van de titel voldaan zou zijn, zouden alle verwijzingen naar bevindingen elders in Europa zijn vervangen door Nederlandse (althans: voor zover de niet-Nederlandse bronnen afwijken van Nederlandse). Dat Blauwe Kieken in hoofdzaak aardmuizen eten klopt misschien voor delen van Frankrijk en Groot-Britannië, maar niet voor Nederland. In vergelijking met veel andere boeken over roofvogels is het aantal evidente fouten of verouderde ideeën kleiner, maar toch nog te groot. Leslie Brown's idee dat roofvogels eerder last van vet hebben tijdens de trek dan voordeel gaat volledig voorbij aan de enorme hoeveelheid literatuur die er de afgelopen decennia is gegenereerd over trekstrategieën. Het idee adstrueren met de Wespendif is helemaal onzin: Wespendifen staan juist bekend om hun enorme vetvoorraad en worden om die reden op veel plaatsen als lekkernij beschouwd. Teleurstellend is ook het gebruik van de foto's. Natuurlijk zijn mooie foto's mooi, maar de huidige hausse van digitale fotografie maakt mogelijk dat mooi kan samengaan met informatief. Die kans is hier nauwelijks benut: onderschriften waarin wordt herhaald wat iedereen op de foto kan zien (juvenile havik met wilde eend als prooi, bruine kiekendif met nestmateriaal) zijn overbodig. Bovendien ontbreken bij alle foto's datum en plaats; onvergeeflijk. Om de verspreidingskaarten te snappen moet telkens naar pagina 36 worden teruggebladerd (waar de kleurlegenda vermeld staat, waarbij er voetstoots vanuit wordt gegaan dat lezers weten wat een atlasblok is), terwijl verzuimd is te vermelden op welke periode het kaartje betrekking heeft (belangrijk, omdat verspreidingen snel veranderen). Ook de toegevoegde CD gaat mank aan gebrek aan informatie; afgezien van een lijst achterin het boek, waarop alleen de speelduur per soort staat aangegeven, ontbreekt elke vorm van informatie: wát horen

we precies (man, vrouw, jong, balts, alarm, copulatie), welke geluiden behoren tot de veel gehoorde, en welke zijn specifiek voor balts, prooi-overgave, contact (en dus beperkt tot een klein deel van het jaar), waar en door wie zijn de geluiden opgenomen, wat horen we op de achtergrond (en soms voorgrond)... Met een vrijwel lege pagina in het boek (140), en lege velden in Albumgegevens op de CD zelf, had daar met weinig moeite veel meer van gemaakt kunnen worden. Kortom, een prachtig boek met fraaie foto's en tekeningen, maar overbodig voor wie de Veldgids al heeft.

Gilbert M., Watson R.T., Ahmed S., Asim M. & Johnson J.A. 2007. Vulture restaurants and their role in reducing diclofenac exposure in Asian vultures. Biol. Conservation International 17: 63-77.

Voederplaatsen voor gieren zijn een belangrijke steun gebleken in gebieden waar misbruik van vergif een rol speelt. In India worden gieren bedreigd door gebruik van diclofenac in de veehouderij (een ontstekingsremmer). Door gifvrij aas aan te bieden werd gehoopt dat overleving en reproductie van de gieren zou verbeteren. Zes vogels werden gesatellietzenderd, en gevolgd tijdens hun omzwervingen. Hun overleving was inderdaad wat beter dan van gieren die het restaurant niet aandeden, maar enkele zwierven over enorme oppervlakten uit (tot ruim 68.000 km², ofwel bijna 2x Nederland) of deden het restaurant slecht tijdens een deel van het jaar aan. Zodoende bleven ze een deel van het jaar kwetsbaar voor het gebruik van diclofenac (voor in de late broedfase en na het uitvliegen van de jongen) (mgilbert@wcs.org).

Giovanni M.D., Boal C.W. & Whitlaw H.A. 2007. Prey use and provisioning rates of breeding Ferruginous and Swainson's Hawks on the southern Great Plains, USA. Wilson J. Ornithol. 119: 558-569.

Prooiaanvoer bij nesten van twee Amerikaanse buizerdsoorten werd bekeken met video. Aantal en biomassa daalden naarmate er meer jongen in het nest zaten. Beide soorten jaagden nauwelijks in elkaars prooispectrum, waardoor ze naast elkaar in hetzelfde gebied konden voorkomen. Gebruik van video gaf een bredere voedselkeus te zien dan wanneer prookeus op andere manieren werd bekeken (braakballen, prooi-resten). (mgiovanl@bigred.unl.edu).

Hadasch J. & Mercker M. 2007. Anmerkungen zum Jugendkleid des Mäusebussards *Buteo buteo*. Charadrius 42: 82-84.

Jonge Buizerd kwam als zeer lichte vogel met bleke iris binnen in asiel (januari), en stierf iets meer dan een jaar later met een aanzienlijk donkerder kleed (vooral kop en borst) en donkerbruine iris. (joerg.hadasch@gmx.de).

Haensel J. 2007. Weibchen des Habichts *Accipiter gentilis* schlägt über den Okerstausee/Harz ein beutetragendes Weibchen des Sperbers *Accipiter nisus*. Ornithol. Jber. Mus. Heineanum 25: 49-50.

Een vrouwtje Sperwer werd bij het afvoeren van een pas gevangen zangvogelprooi boven een meertje door een havikvrouw geslagen. Beide vielen in het water; het lukte de Havik niet haar prooi vliegend aan land te brengen. In plaats daarvan roeide ze met krachtige vleugelslagen de 30-40 m die haar scheidde van de oever. (haensel.joachim@nyctalus.com).

Heller M. 2007. 15-jähriger Wanderfalke *Falco peregrinus* tödlich verunglückt. Ornithol. Anz. 46: 69-70.

Op 12 april 2006 verongelukte een slechtvalkmannetje (stierf de volgende dag), die op basis van ringen herleid kon worden tot een nestjong dat op 27 april 1991 was geringd. De gele kleurring was geheel verbleekt tot wit, de aluminium Vogelwarte-ring met opschrift was zover afgesleten dat het ringnummer slechts met moeite met een loep kon worden gelezen. Met een telescoop was niets te zien geweest! (Am Wolfsberg 87, D-71165 Vaihingen an der Enz).

Herremans M. 2007. Wintertellingen van roofvogels in Vlaanderen 1998-2002. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 55-59.

En soort-voor-soort uitwerking van wintertellingen in Vlaanderen. Doordat de telmethode onvoldoende rigide was uitgelegd aan medewerkers, is het moeilijk met deze cijfers te werken. Niettemin bleek een bewerking op ecoregio-niveau aardige verschillen in ontwikkeling te zien te geven, met een meer stabiele stand in kerngebieden en grote schommelingen in marginale gebieden. De plannen bestaan om in de nabije toekomst gestandaardiseerde punttellingen uit te voeren. (marc.herremans@natuurpunt.be).

Herremans M. & Tutak H.T. 2007. Roofvogeltrends uit PTT-tellingen in Vlaanderen 1989-2005. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 50-54.

Met punttellingen worden vanaf 1989 de wintervogels bijgehouden in Vlaanderen (38-58 routes). Buizerd nam toe, Torenvalk licht af, Sperwer stabiel, Havik toe en Blauwe Kiekendief stabiel. Dit alles met soms grote, soms kleine schommelingen. (marc.herremans@natuurpunt.be).

Hirschfeld A. 2007. Illegale Vervolgung geschützter Vogelarten in der Niederrheinischen Bucht – ein Kavaliersdelikt? Charadrius 43: 22-34.

Net over de grens worden ook in Duitsland (roof)vogels vervolgd. Van april 2000 tot november 2007 werden 51 gevallen geregistreerd, voornamelijk roofvogels (meest Buizerd, maar ook Havik, Sperwer, Rode Wouw, Boomvalk, Torenvalk, Bruine Kiekendief). Van de 51 gevallen kwam het 47 keer tot een strafzaak, waarvan er inmiddels 34 zijn afgehandeld; deze 34 leidden slechts 1x tot een veroordeling (3 maanden cel voor vangen van Blauwe Reiger met klem). Los daarvan werden bij een vogelhandelaar 16 levende Sperwers en 7 Dwergarenden in beslag genomen waarvan DNA-testen bewezen dat ze niet door de handelaar waren gefokt (in tegenstelling tot wat die beweerde); deze zijn naar alle waarschijnlijkheid uit het wild geroofd, te meer daar ambtelijke documenten op slinkse wijze waren verkregen. Deze man werd veroordeeld tot 1 jaar cel. Ondanks de minieme pakkans, en de onbekendheid met daders, geeft de opeenhoping van vervolging rond jachtvelden en uitzetplaatsen van fazanten duidelijk aan in welke hoek de daders moeten worden gezocht. Opmerkelijk is ook dat de fok van Haviken van het ene op het andere jaar met 60% daalde toen werd aangekondigd dat gefokte Haviken strenger (met DNA-analyses) zouden worden gecontroleerd; dat riekt naar illegale onttrekking aan de natuur, zoals in dezelfde deelstaat al in het veld was vastgesteld. De samenwerking met politie en milieu-ambtenaren is goed geregeld in Nordrhein-Westfalen, zeker nadat de opsporing en herkenning met bijscholingscursussen waren verbeterd. Het streven is naar minimaal één 'groene' specialist per politiekorps. De verkoop van vallen en klemmen via het internet zou moeten worden verboden (nu nog goed voor verkoop – geschat – van

jaarlijks honderden stuks). Jachthouders worden gevraagd duidelijk stelling te nemen tegen roofovogelvervolging, en het publiek wordt opgeroepen melding te maken van verdachte zaken. (axel.hirschfeld@komitee.de).

Hof R. van 't 2007. Havik vaste broedvogel op Schouwen-Duiveland. *Sterna* 52(oktober): 50-51.

Aantal broedparen in Zeeland gestegen van 1 in 2001 naar 12-21 in 2006 (waarvan 3-4 op Schouwen). Gevarieerde prooilijs in broedtijd, maar nauwelijks zeevogels.

Houstin C.S., Terry B., Blom M. & Stoffel M.J. 2007. Turkey Vulture nest success in abandoned houses in Saskatchewan. *Wilson J. Ornithol.* 119: 742-747.

Sinds 1982 broeden in Saskatchewan Roodkopgieren in verlaten huizen (al 128 gevallen gedocumenteerd). Met gemiddeld 1.7 jong per succesvol nest deden ze het even goed als in natuurlijke broedplaatsen. (stuart.houston@usask.ca).

Hull J.M., Savage W., Smith J.P., Murphy N., Cullen L., Hutchins A.C. & Ernest H.B. 2007. Hybridization among Buteos: Swainson's Hawks (*Buteo swainsoni*) x Red-tailed Hawks (*Buteo jamaicensis*). *Wilson J. Ornithol.* 119: 579-584.

Drie hybrides geconstateerd met behulp van mitochondriale DNA-markeerders. Ze werden als Swainsons Buizerd in het veld gedetermineerd. (jmhull@ucdavis.edu).

Iankov P., Georgiev D. & Ivanov B. 2007. Large scale movement of Red-footed Falcon *Falco vespertinus* over Kaliakra (NE Bulgaria). *Acrocephalus* 28: 37-38.

Op 28 september 2006 werden tussen 15.02 en 15.40 uur 809 Roodpootvalken geteld die op trek langskwamen; voor die tijd was de passage al aan de gang, en in het zuidwestelijke quadrant ten opzichte van de telplek bevonden zich veel Roodpoten die niet geteld werden. De vogels volgden een nauw front van 200-300 m breed, meest in actieve vlucht (een deel schroevend) op hoogtes van 50-100 m. (petar.iankov@gmail.com).

Ivanov B. 2007. Population development of the White-tailed Eagle *Haliaeetus albicilla* in Bulgaria in the period from 1977 to 2005. *Acrocephalus* 28: 17-21.

Eindjaren zeventig slechts 1 broedpaar Zeearend in Bulgarije overgebleven. Daarna vanaf eindjaren tachtig toename naar tenminste 9 paren in de Donaudelta en 3 paren langs de kust van de Zwarte Zee. Wordt toegeschreven aan strikte bescherming en herstel van de Witte Populier (meeste nesten in deze boom). De grote viskwekerijen die tot 1990 langs de Donau voorkwamen, zorgden voor extra voedsel. Recent vertoont de soort zich ook in het binnenland, voornamelijk nabij dammen met kunstmatige meren. (bai_bobo@yahoo.com).

Johansen H.M., Selås V., Fagerland K., Johnsen J.T., Sveen B.-A., Tapia L. & Steen R. 2007. Goshawk diet during the nestling period in farmland and forest-dominated areas in southern Norway. *Ornis Fennica* 84: 181-188.

Met behulp van video werden prooikeus van bos- en boerenlandhaviken in Noorwegen bekeken. In beide gebieden waren lijsters en kraaiachtigen de hoofdprooi, maar die laatste waren belangrijker in agrarisch gebied terwijl hoenderachtigen in bos een rol van betekenis speelden. Haviken in Noorwegen gaan achteruit in bossen, maar kunnen zich in boerenland goed staande houden. Mogelijk is het voedselaanbod in boerenland stabiel en beter voorspelbaarder. (vidar.selas@umb.no).

Kitowski I. 2007. Inter-sexual differences in hunting behaviour of Marsh Harriers (*Circus aeruginosus*) in southeastern Poland. Acta Zoologica Lituanica 17: 70-77.

Verschillen in jaaggedrag tussen man (763 waarnemingen) en vrouw (329) Bruine Kiekendief waren minimaal: mannetjes maakten iets meer gebruik van laag over het terrein zweven dan vrouwen. Die laatste werden vaker schroevend gezien (maar moeten we dat als jachtgedrag interpreteren?). Beide seksen bejaagden bij voorkeur grasland dat geregeld werd gemaaid, en vermeden grasland dat werd gebrand. Vrouwen werden vaker dan mannen boven braak gezien, maar hadden er geen duidelijke voorkeur voor gegeven de beschikbaarheid ervan. Zes van 56 geregistreerde aanvallen waren succesvol (10.7%). Zag af en toe luchtdansende mannetjes boven foerageergebieden, mogelijk bedoeld om de sociale status te bevestigen. (ignacyk@autograf.pl).

Kladny M. 2007. Brutpaarverdichtungen des Wanderfalken im urbanen Bereich. Jahresbericht NRW 2007: 19-23.

Anekdotische waarnemingen van Slechtvalken die dicht opeen broeden in stedelijk gebied, en wat dat voor gevolgen heeft (Nederrijn).

Koning H.-J. & Koning F. 2007. De Havik in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Duin & Dijk 6(4): 20-22.

Na vestiging en snelle toename is de stand gestabiliseerd, zij het dat het percentage succesvolle paren afneemt. Sommige van zijn belangrijke prooien, als Kauw, Ekster en Groene Specht, sterk afgenomen, mogelijk als gevolg van predatie. Nijlganzen pikken nesten in, ook wanneer die al in gebruik zijn door Haviken. (Belkmerweg 35, 1754 CG Burgervlotbrug).

Lindner M. 2007. Ungewöhnlicher Autobahn-Brückenbrutplatz. Jahresbericht NRW 2007: 16.

In 2007 gebruikten Slechtvalken in Hessen al 16 bruggen als nestplaats (5x over weg, 10x ICE en 1x spoorbaan). In NRW zijn vanaf 2003 acht broedgevallen in viaducten bekend.

Liptak J. 2007. Nesting by Hobbies (*Falco subbuteo*) in the Kosice Basin (Eastern Slovakia) from 1996 to 2005. Slovak Raptor Journal 1: 45-52.

In totaal 218 nestelpogingen van Boomvalken geregistreerd in gebied van 1000 km² in oostelijk Slowakije (gemiddelde dichtheid 2 paren/100 km², plaatselijk oplopend naar 4-7 paren). De meeste broedden op nesten van kraaien en Raven in hoogspanningsmasten (126), de overige in boomnesten. Het jongental per nest was 19x 1, 58x 2, 72x 3 en 2x 4, en varieerde van 1.84-2.83 per jaar (of 1.17-2.06 per begonnen nest). Helaas was de telingspanning van jaar tot jaar variabel, wat verhindert dat een lange-termijn trend kan worden bepaald. De Boomvalken hadden een voorkeur voor kraaiennesten dit nog datzelfde jaar waren gebouwd, wat monitoring bemoeilijkte. (zie www.dravce.sk).

Louette M. 2007. Sperwers *Accipiter nisus* die later hun prooi ophalen. Natuur. oriolus 73(3)BIJLAGE: 118-119.

Een op een gazon gedode Turkse Tortel, waarbij geen predator werd gezien, werd 's ochtends vroeg door de waarnemer weggehaald; op die plek verscheen 5 uur later een Sperwer die duidelijk op zoek ging naar de plek, en onverrichter zake afdroop toen bleek dat de prooi weg was.

Louette M., Bankovics A. & Stevens J. 2007. Roofvogelspecimens: nuttig bij de ornithologische studie. *Natuur.oriolus* 73(3)BIJLAGE: 113-114.

Dode roofvogels kunnen als balg in museumlades nog veel nuttige informatie opleveren, onder meer over rui (hier geïllustreerd aan de hand van de overgang van juveniel naar subadult kleeed van Haviken). (michel.louette@africamuseum.be).

Louette M. & Robbrecht G. 2007. Een broedende Havik *Accipiter gentilis* in jeugdkleeed. *Natuur.oriolus* 73(3)BIJLAGE: 115-117.

Aan de hand van foto's wordt een vrouwelijke Havik beschreven die in jeugdkleeed broedde. Kennelijk het eerste geval in Vlaanderen, en typerend voor een groeiende populatie.

Mallalieu M. 2007. Greater Spotted Eagles *Aquila clanga* in central Thailand. *Forktail* 23: 167-170.

Tussen november 2003 en maart 2004 werden in Thailand op 6 plekken minimaal 117 waarnemingen van Bastaardarenden gedaan, voornamelijk in rijstvelden (tussen oogst en de volgende inplant). Op slaappleatsen soms wel 11 vogels op 1x1 km, op 4 km van de dichtstbijzijnde foerageergebieden. Adulte (>4de kalenderjaar) vogels maakten 36% van het aantal uit, gevolgd door 30-36% onvolwassen (>1 jaar oud) en 28-34% juveniel. Verandering in rijstbouw voorspellen weinig goeds, vooral nu een derde oogst ingang vindt en grote oppervlakten eenvormig en gelijktijdig zijn ingeplant. Daarnaast ook in Thailand urbanisatie, waardoor leefgebieden permanent verdwijnen. (markpat123@btinternet.com).

Menge L., Diekmann M., Cunningham P. & Joubert D. 2007. Bone intake by vultures in Namibia. *Vulture News* 57: 17-23.

Gieren krijgen last van osteodystrofie wanneer ze te weinig fragmenten bot binnenkrijgen. Doordat hyena's, echte bottenbrekers, op veel plaatsen in Afrika schaars zijn geworden of verdwenen, zijn er veel minder botfragmenten beschikbaar voor gieren om mee te nemen naar het nest voor de jongen. Met groeistoornissen tot gevolg. In Namibië bleek de aanvoer van botfragmenten vanaf mei toe te nemen, samenvallend met het begin van het broedseizoen. Dat kon oplopen tot 60 g per individuele gier. Op voerplaatsen voor gieren, de 'restaurants', moeten daarom naast kadavers ook versplinterde botten worden gedeponereerd. (jmenge@mweb.com.na).

Messenger A. & Roome M. 2007. The breeding population of the Hobby in Derbyshire. *British Birds* 100: 594-608.

In Engeland werd al een tijd geleden ontdekt dat Boomvalken op het platteland talrijker waren dan gedacht. Dit verhaal bevestigt dat. In een gebied van 412 km² werden tussen 1992 en 2001 7-18 paren per jaar gevonden, met een gemiddelde dichtheid van 3 paren/100 km². Tenminste 35% van de territoria werd ieder jaar bezet. Gemiddeld vlogen er van de succesvolle nesten 2.44 jongen uit. Van de 126 broedpogingen gingen er slechts 7 de mist in; in dit gebied vliegen duidelijk geen hongerige Haviken rond! Ze denken dat het hoge nestsucces en jongental te maken heeft met het grote (en toenemende) insectenaanbod (mogelijk onder invloed van klimaatsverandering), maar dat lijkt me stug. Hun eigen gegevens van prooiaanvoer bij nesten laat duidelijk zien dat gewervelde prooien de dienst uitmaken, en dat jongen na het uitvliegen veel insecten vangen laat onverlet dat het aanbod van vogels in de

nestfase uitermate belangrijk is. Insecten- noch vogelaanbod werd in deze studie gemeten. Verder een gedetailleerde studie, met exacte cijfers over nestplaatskeus, legselgrootte (8x 2, 54x 3 en 5x 4 eieren), legbegin (64% tussen 9-14 juni, gemiddeld 12 juni), productiviteit (171 jongen uit 208 eieren) en vertrek van de broedplaatsen (ook zij zagen een juveniel nooit een vogel vangen). Er worden vergelijkingen met andere studies in Europa getrokken, met name uit Duitsland, Nederland en Italië. Daaruit blijkt dat de recente ontwikkelingen in Nederland nog niet tot de auteurs zijn doorgedrongen. (AM, 35 Buxton Road, Chaddesden, Derby DE21 4JJ).

Meyburg B.-U. & Meyburg C. 2007. Quinze années de suivi de rapaces par satellite. *Alauda* 75: 265-286.

Een samenvatting van het werk aan gesatellietzenderde roofvogels in Europa, met voorbeelden voor een aantal soorten. In het Argos-programma werden in 1992-2007 voornamelijk arenden gezenderd, namelijk 43 Schreeuw-, 14 Bastaard-, 4 hybride Schreeuw/Bastaard-, 19 Keizer-, 16 Steppe-, 4 Slangen- en 2 Wahlbergsarenden, 16 Visarenden, 10 Rode en 6 Zwarte Wouwen, 5 Wespddieven, 4 Aasgieren, 1 Grauwe Kiek, 1 Stellers Zearend en 1 Slechtvalk. Van sommige soorten zijn de signalen zo accuraat dat het gebiedsgebruik ermee kan worden geregistreerd. Wordt onder meer geïllustreerd met behulp van Schreeuwarenden op de broedplaats en in het overwinteringsgebied, met rondzwervingen van Aasgieren in de Sahel, en met exacte trekwegen van en naar Afrika. Een geweldig middel om zaken te achterhalen die met regulier ringwerk en veldobservaties nooit boven tafel zouden zijn gekomen. Veel van deze bevindingen zijn eerder in detail gepubliceerd. (BUMeyburg@aol.com).

Molar L., Kéry M. & White C.M. 2007. Estimating the resident population size of Peregrine Falcon *Falco peregrinus* in Peninsular Malaysia. *Forktail* 23: 87-91.

Op basis van de aanwezigheid en verspreiding van kliffen wordt de populatie Slechtvalken op het schiereiland van Maleisië op 70-80 paar geschat (135.000 km²). Bedreigingen zijn pesticidengebruik en kalksteenwinning. (mymolard@yahoo.com).

Nemeckova N. & Mrlik V. 2007. Influence of weather and food supply on reproduction parameters of Marsh Harriers (*Circus aeruginosus*) in the Poodri Protected Landscape Area. *Buteo* 15: 75-83.

Op basis van prooiresten en braakballen op nesten van 63 paren Bruine Kiek bleek Veldmuis de belangrijkste prooi-soort te zijn. Een hoger aanbod Veldmuizen had geen invloed op legselgrootte (resp. 4.0, 3.9, 3.7 en 4.7 in 2002-05), noch op het gemiddelde aantal uitvliegende jongen per paar (resp. 3.2, 2.5, 2.9, 3.2). Echter, de hogere waarden in 2005 vielen wel degelijk samen met een groot veldmuizenaanbod. Extreem hoge temperaturen in juni en juli zorgden toen voor extra sterfte onder de jongen. (iva.nemeckova@nature.cz).

Nicolai W. & Suckow T. 2007. Bestandsdichte und Populationsdynamik der Rohrweihe *Circus aeruginosus* im nordöstlichen Harzvorland. *Ornithol. Jber. Mus. Heineanum* 25: 13-27.

In 1988-97 broedden gemiddeld 2.8 paren/100 km² in een studiegebied in Duitsland. Lokaal echter veel hogere dichtheden, met een minimale tussennestafstand van 10 m. Alle nesten in riet/lisdodde. Aantalsschommelingen tot 50% worden verklaard met variaties in dichtheid van veldmuis, los van een algehele toename in de tijd (nu 2x zo

talrijk als in de jaren zestig). Broedselgrootte bleef gelijk (gemiddeld 3.0-3.1 jong per succesvol paar), maar het reproductiesucces nam toe (van 1.5 naar 2.5 jongen/paar in de laatste 10 jaar). Predatie door Wasberen steekt recent de kop op. (WN, Seilerbahn 2, D-39397 Gröningen).

Nikolov S., Spasov S. & Kambourova N. 2007. Density, number and habitat use of Common Buzzard (*Buteo buteo*) wintering in the lowlands of Bulgaria. *Buteo* 15: 39-47.

In laagland Bulgarije werden wegtransecten in combinatie met punttellingen gehouden (2185 km, 174 punten). Op basis daarvan wordt de talrijkheid van overwinterende Buizerds op 18.000-26.900 geschat, ofwel een dichtheid van 0.34 Buizerds/km². Ze zaten bij voorkeur in agrarisch gebied, en meden bos. Of dat laatste een methodologisch bepaald resultaat is, ontgaat me (Buizerds in bossen zijn minder makkelijk te zien dan die in boerenland). (nikolov100yan@abv.bg).

Panuccio M. & Agostini A. 2007. Spring migration of Pallid (*Circus macrourus*) and Montagu's Harriers (*Circus pygargus*) in relation to sex and age classes at two watchsites of the Central Mediterranean. *Buteo* 15: 3-10.

In voorjaar 2002 en 2004 werden op het eiland Ustica en aan de Straat van Messina resp. 40 en 25 Steppenkiekendieven geteld (geschat 66 en 35 ex.). Adulte vogels waren talrijker dan jonge, en onder de adulte vogels waren vrouwen talrijker dan mannen. Forse overlap in timing van passage. Van Grauwe Kiek werden resp. 126 en 143 ex. geteld (geschat 184 en 195). Ook hier meer adulte dan juveniele vogels, maar geen sekseverschil in timing van doorkomst. Adulte mannetjes kwamen gemiddeld eerder dan dan adulte vrouwtjes. (nicolantonioa@tiscalinet.it).

Parrott D., Henderson I., Deppe C. & Whitfield P. 2008. Scottish racing pigeons killed by Peregrine Falcons *Falco peregrinus*: estimation of numbers from ring recoveries and Peregrine daily food intake. *Bird Study* 55: 32-42.

Op basis van ringen van postduiven gevonden bij slechtvalknesten zou c. 1% van de Schotse postduiven zijn gepakt door Slechtvalken. Uitgaande van de dagelijkse voedselbehoefte, en het aandeel postduiven in het slechtvalkenmenu, wordt echter geschat dat 7-23% van de Schotse postduiven werd gepakt door de valken. Jaarlijks verliezen postduifhouders 56-60% van hun postduiven, waarvan 60-87% aan andere oorzaken dan Slechtvalken. Er zitten haken en ogen aan deze methode van berekenen (via voedselbehoefte). Een deel van de gepakte postduiven was feitelijk al verloren voordat ze werden gepakt, namelijk verdwaald. Evenmin is bekend wat een aanval van een Slechtvalk betekent voor de cohesie van de vluchten; vergroot het uiteenvallen van de groep (paniek) de kans om te verdwalen? (dparrott@csl.gov.uk).

Peeters L. 2007. Voorspelbaarheid van roofvogeltrek. *Natuur.oriolus* 73(3)BIJLAGE: 89-100.

Waarnemingen in de tijd uitgezet en getransformeerd tot een trekkalender waarop is af te lezen wanneer welke soorten langskomen. Handig hulpmiddel voor de onervaren trekteller. (lpeeters@iae.nl).

Probst R., Pavlicev M. & Schmid R. 2007. Differences in the diet of three Peregrine Falcon *Falco peregrinus* pairs nesting in Chukotka, north-east Russia. *Forktail* 23: 175-177.

Op twee plekken langs de kust, en eentje in het binnenland, werden in 2001 en 2002 prooien verzameld, in totaal resp. 14, 65 en 12. Het enige paar met zeevogels onder handbereik vrat voornamelijk alkachtigen, de andere paren steltlopers of zangvogels. (remo.probst@gmx.at).

Riegert J., Mikes V. & Fuchs R. 2007. Hunting effort and hunting success in Common Kestrels (*Falco tinnunculus*) breeding in two areas with different degree of landscape urbanization. *Buteo* 15: 27-38.

Torenavalken in stedelijke en landelijke gebieden in Zuid-Bohemen leefden voornamelijk van Veldmuizen. Urbane valken vingen hun prooi voornamelijk door te bidden, en daarbij wisselden ze geregeld van jachtgebied. De boerenvalken jaagden vaker vanaf paaltjes (energie-zuiniger) en wisselden minder vaak van jachtgebied (muizendichtheid hoger). Het jachtsucces verschilde echter niet tussen beide habitatcategorieën. (honza@riegert.cz).

Robbrecht G. 2007. De Slechtvalk in België in 2007. Slechtvalk Nieuwsbrief 13: 22-23.

Stand met 11 paar toegenomen naar 55 territoriale paren in 2007 (daarvan 47 broedend, en 40 succesvol): er werden 100 jongen grootgebracht. De meeste broeden in nestkasten op industrieterreinen (torens), kerken en hoge gebouwen en op kliffen of in in groeves. Het broeden op een kraaiennest op een hoogspanningsmast was nieuw voor België. (firob@skynet.be).

Robbrecht G., Bekaert M., Van Nieuwenhuysse D., Vangeluwe D., Louette M. & Lens L. 2007. De Slechtvalk *Falco peregrinus* terug in België, het relaas van een geslaagde nestkastenactie. *Natuur.oriolus* 73(3)BIJLAGE: 3-16.

Na het eerste broedgeval in 1995 groeide de Belgische populatie Slechtvalken snel door naar 44 in 2006 (88 jongen uitgevlogen). De ontwikkeling liep synchroon met het aanbod van nestkasten. De gemiddelde broedselgrootte vlakke af met vorderende groei, zo ook nam het aantal mislukte broedsels toe met stijgende populatie-omvang. Gekleurringde jongen werden tot in Frankrijk en Nederland (Terneuzen, Amsterdam, Deventer) teruggemeld. Verder berekeningen tot hoever de Belgische populatie zou kunnen groeien. (guy.robbrecht@skynet.be).

Roberts S.J. & Lewis J.M.S. 2008. British-ringed Honey-buzzards return to breed in the UK. *British Birds* 101: 203-206.

In 1997 startten Britse wespendifonderzoekers met het kleurringen van jongen (tot en met 2007 in totaal 152), en dat leverde enkele interessante terugmeldingen op. In 2006 werd in Wales een gekleurringd paar ontdekt, waarvan het vrouwtje in 2000 als nestjong was geringd, het mannetje als nestjong in 2002. Het vrouwtje, herkenbaar aan haar karakteristieke verenkleed, was in 2004 voor het eerst gezien, al broedde ze toen kennelijk niet. In 2005 bouwde ze een zomernest (juli-augustus), welke in 2006 werd gebruikt voor de eileg. Deze waarneming, hoewel anekdotisch, bewijst dat Wespendien al in hun 4de tot 6de levensjaar tot broeden kunnen overgaan, en zeker al vanaf hun 4de levensjaar naar het broedgebied terugkeren. Het onderzoek van Wespendien in Groot-Brittannië bracht ook aan het licht dat de soort er talrijker is dan voorheen werd gedacht; tevens zijn er aanwijzingen voor een toename. Sinds 1997 zijn al 170 nesten gevonden in Dorset, Hampshire, Wales en de Marches. Nog

eens 50 paren worden geschat voor Cumbria, Midlands, Norfolk, Nottinghamshire, Wiltshire en Schotland, zeker 11 verschillende paren voor Wales en 7 nesten in 2006 en 2007 in Kent, Sussex en Surrey. Hiermee zou de Britse populatie iets anders laten zien dan de continentale, die deels afneemt. (sjroberts100@hotmail.com).

Rosa G., Leitão D., Mendes C., Leão F., Fernandes C., Costa H., Pacheco C. & Pereira J.R. 2006. (The status of Marsh Harrier *Circus aeruginosus* in Portugal: the breeding population survey (1998).) *Airo* 16: 3-11.

In vier wetlands langs de westkust van Portugal werden 70-75 paren Bruine Kiek gevonden in 1998. Een eerdere census in 1990-91 resteerde in de vondst van 38-49 paren, een duidelijke toename dus in 1998, al bleef de verspreiding gelijk. De meeste broedden in rietvelden (88%). De broedselgrootte bedroeg 11x 1, 19x 2, 4x 3, 1x 4 en 1x 5 jongen. Deze lage aantallen zijn deels een gevolg van observaties van afstand, die bij Bruine Kiek zelden of nooit zijn te gebruiken om het aantal uitgevlogen jongen per paar vast te stellen. Het broedsucces was ook laag, namelijk 56% (n=64). (ciconia@gmail.com).

Salafsky S.R., Reynolds R.T., Noon B.R. & Wiens J.A. 2007. Reproductive responses of Northern Goshawks to variable prey populations. *J. Wildlife Manage.* 71: 2274-2283.

In dit onderzoek is gekeken naar het effect van voedselaanbod op Haviken, door broedresultaten van Haviken te vergelijken met het aanbod van 4 belangrijke prooi-soorten, en dat op verschillende schaalniveau's (jaar, gebied, bostype). De gezamenlijke prooidichtheid van de 4 prooi-soorten bepaalde bijna 90% van de variatie in reproductie in het totale studiegebied.

Sasa M., Ljilana O., Branislav M. & Branko K. 2007. Census of vultures in Herzegovina. *Vulture News* 56: 14-28.

Na 1991 broedden er geen Aas-, Lammer- of Vale Gieren meer in Herzegovina. In dit artikel wordt een overzicht van het voorkomen in 1980-91 gegeven, en recente waarnemingen die erop duiden dat de toename van Vale Gieren in de Uvac kloof (West-Servië) voor een mogelijke herkolonisatie kan zorgen. (grifon@ibiss.bg.ac.yu).

Schermerhorn P. 2007. Zeevissende en badderende Zwarte Wouwen in Ghana. *Vlerk* 24: 60-62.

Geelsnavelwouwen volgen vissersboten en kapen daar vissen uit het ondiepe water. Na het vissen vaak zoetwaterdrinken en badden (rond de 75% juveniel).

Schlögel J. 2007. Hohe Siedlungsdichte des Baumfalken *Falco subbuteo* im Unterallgäu. *Ornithol. Anz.* 46: 63-67.

In een gebied van 150 km² in Beieren werden in 2004 en 2005 8 territoria aangetroffen (5.3/100 km²). Voor het totale district (1400 km²) wordt rekening gehouden met een dichtheid van >2 paren/100 km². Er wordt gesuggereerd dat de soort in Beieren toeneemt, maar de evidentie daarvoor is mager. (Hans-Watzlick-Strasse 6, 87727 Babenhausen).

Selås V., Tveiten V. & Aanonsen O.M. 2007. Diet of Common Buzzard (*Buteo buteo*) in southern Norway determined from prey remains and video recording. *Ornis Fennica* 84: 97-104.

Een vergelijking van braakbalanalyses met video-opnames bij zes Noorse buizerdnesten leerde dat amfibieën onvoldoende in braakballen werden aangetroffen, terwijl vogels

van meer dan 120 g juist werden oververtegenwoordigd. Vogels als prooi werden vergeleken met het aanbod van vogels rond buizerdnesten (zoals vastgesteld met punttellingen); Buizerds negeerden de kleine zangvogels en jaagden voornamelijk op de middelgrote soorten (lijsters, Gaai). (vidar.selas@umb.no).

Siverio F., Rodriguez A. & Padilla D.P. 2008. Kleptoparasitism by Eurasian Buzzard (*Buteo buteo*) on two falcon species. *J. Raptor Res.* 42: 67-68.

Op Tenerife troggelden Buizerds de prooi af van een Barbarijse Slechtvalk (een Rotsduif) en een Torenvalk (een hagedis). (felipe.siverio@telefonica.net).

Skierczynski M. 2007. Food niche overlap of three sympatric raptors breeding in agricultural landscape in Western Pomerania region of Poland. *Buteo* 15: 17-21.

Vergelijking van voedsel van Buizerd, Torenvalk en Ransuil in Polen, gebaseerd op braakbalanalyses (broedseizoen, gevonden op/bij nesten in 2000-02). De soorten vertoonden een forse overlap, alle drie voornamelijk puttend uit het muizenaanbod, de Ransuil het meest (100% muizen, waaronder 61% veldmuis). Uitgedrukt in prooibereik was de Buizerd veruit de breedst georiënteerde roofvogel: vogels, muizen en insecten. Ook de Poolse Torenvalken bestreken een breed scala. (michskie@amu.edu.pl).

Sklepowicz B. 2008. Domestic fowl (*Gallus domesticus*) in the diet of Northern Goshawk (*Accipiter gentilis*) in Poland. *J. Raptor Res.* 42: 68-69.

In West-Polen bekeek de auteur 16 aanvallen van Haviken op kippen. Twaalf daarvan resulteerden in een dode kip. De Haviken pakten de kippen in een verrassingsaanval, en doodden ze door de nek achter de kop te breken met een beet. Alle aanvallen vonden buiten de broedtijd plaats (meest in januari en februari), en de prooi werd ter plekke gegeten. Aanvallen in augustus en september betroffen meestal juveniele Haviken. (barteks@biol.uni.wroc.pl).

Struwe-Juhl B. & Grünkorn T. 2007. Ergebnisse der Farbberingung von Seeadlern *Haliaeetus albicilla* in Schleswig-Holstein mit Angaben zur Ortstreue, Umsiedlung, Dispersion, Geschlechtsreife, Altersstruktur und Geschwisterverpaarung. *Vogelwelt* 128: 117-129.

Van 378 in Sleeswijk-Holstein gekleurde zeearendjongen worden hier 178 aflezingen gepresenteerd; verreweg de meeste kwamen uit Sleeswijk-Holstein zelf (104), gevolgd door Denemarken (13), Mecklenburg-Vorpommern (13), Polen (3), Nederland (3), Niedersachsen (1), Zweden (1) en Groot-Brittannië (1). Twee vogels werden in hun derde levensjaar broedend gevonden (waaronder het vrouwtje van de Oostvaardersplassen, de ander was een mannetje in Denemarken), maar de meeste beginnen pas op hun zevende levensjaar met broeden (mannen eerder dan vrouwen). Van de op leeftijd gedetermineerde vogels in Sleeswijk-Holstein liep de leeftijd uiteen van 5-21 jaar, gemiddeld 11.3 in 2006. Paar- en nestplaatstrouw zijn groot. Eén paar bestond uit jongen van hetzelfde nest, dat in twee opeenvolgende jaren succesvol telkens 2 jongen grootbracht op 44 km van de geboorteplaats. De mediane afstand tussen geboorte- en broedplaats was in Sleeswijk-Holstein 89 km, wat ook de geringe uitwisseling met omliggende landen en bondsstaten verklaart. (bstruwe-juhl@zoologie.uni-kiel.de).

Stübing S., Bauschmann G. & Krone O. 2007. Vale Gieren op de dool. *Mens en Vogel* 45(4): 38-45.

Het vale-gieren-circus deed ook Duitsland aan, waar een uitgemergelde vogel achterbleef (amper 5 kg), werd opgeknapt (naar 8 kg) en met een satellietzender op zijn rug weer losgelaten. Binnen 10 dagen was hij terug in de Pyreneeën; daar legde hij dagelijks ongeveer 200 km af.

Treins R., Drobelis E., Sablevicius B., Narusevicius V. & Petraska A. 2007. Changes in the abundance of the Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*) breeding population in Lithuania in 1980-2006. Acta Zoologica Lituonica 17: 64-69.

Halverwege de 20ste eeuw was de Schreeuwarend, na Buizerd, de algemeenste roofvogel in Litouwen. In 2005 leverde een betrouwbare schatting 1500-1800 paren op. Er wordt uitgegaan van een afname van 26% tussen 1980 en 2006. De afname wordt toegeschreven aan intensieve bosbouwpraktijken (vooral in private bossen) en verruiging met opslag in graslandgebieden nadat deze braak kwamen te liggen. Mogelijk hebben opkomst en uitbreiding van de Zearend ook een rol gespeeld: waar Zearenden verschenen, verdwenen Schreeuwarenden of namen ze af (in 5 plots vastgesteld). Helaas weinig van deze factoren echt gekwantificeerd. (rimga@gli.lt).

Urios V., Soutullo A., López-López P., Cadaha L., Liminana R. & Ferrer M. 2007. The first case of successful breeding of a Golden Eagle *Aquila chrysaetos* tracked from birth by satellite telemetry. Acta Ornithologica 42: 205-209.

Een als nestjong de satellietzenderde Steenarend werd drie jaar lang gevolgd, alvorens hij zich vestigde op 26 km afstand van zijn geboorteplek in een territorium dat afwisselend door onvolwassen Steenarenden bezet werd gehouden. In zijn eerste levensjaar was hij het meest zwerflustig. In totaal bestreek de vogel >16.000 km² (maximale afstand tot geboorteplaats 130 km), waarvan 95% in zijn eerste jaar, en slechts 40% in latere. In zijn eerste broedpoging bracht de vogel 2 jongen groot, overigens met een partner die ook onvolwassen was.

Vandekerkhove K., Vande Walle A., Cassaert M. & Lievrouw N. 2007. Habitatvoorkeur en populatieontwikkeling van Grauwe Kiekendief *Circus pygargus* in de Franse Lorraine: hebben beschermingsacties het gewenste effect? Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 17-24.

De Grauwe Kieken in de Lorraine broeden vooral in wintergerst, zodat nestbescherming nodig is om ze te laten uitvliegen. Die acties zijn gaande vanaf 1978. Het nestsucces was hoog (ruim 80%), zo ook het gemiddelde jongental per begonnen nest (2.1). Niettemin is deze populatie langzaam aan het afnemen. Dat laatste ligt niet aan veranderend aanbod van nestgelegenheid; het areaal gerst is zelfs iets toegenomen. Of de gemeten jongenproductie volstaat om de populatie op peil te houden, hangt sterk af van wat als overlevingscijfers voor juvenielen en adulten wordt aangehouden. Maar gezien de reproductie van de Lorraine-populatie hoger ligt dan elders gemeten (waar vaak sprake is van toename), zouden achterblijvende geboortecijfers niet als reden van de afname opgeld kunnen doen. Ook is onduidelijk in hoeverre de overwintering een rol speelt (die zou bovendien gelijk moeten uitwerken voor alle populaties, tenzij ze in gescheiden overwinteringsgebieden zitten, wat niet het geval lijkt). Probleem is dat de Grauwe Kieken zich deels verplaatsen naar hoog-productieve gebieden waar geen nestbeschermers rondlopen. Bovendien vervroegt de maaidatum van granen (net als

in Nederland), wat het probleem vergroot. Zonder nestbescherming zou de afname sterker zijn. De truc lijkt te zijn de beschermingsinspanning op te voeren, en daarbij de gebieden die nu nog buiten de boot vallen niet te vergeten. (Kris.vandekerkhove@detorenvalk.be).

Veer W. de 2007. Slechtvalk (*Falco peregrinus*) in Eindhoven. De Blauwe Klauwier 33(3): 24-31.

Plaatsing van een nestkast voor Slechtvalken op een hoog gebouw in Eindhoven in 2007, nadat een paar vanaf september 2006 op en rond die locatie werd gezien (het meest echter op bijna 2 km afstand, waar echter geen toestemming werd verleend om een kast te plaatsen).

Verbelen D. 2007. Wie weet wat de Slechtvalk *Falco peregrinus* ('s nachts) eet? Gentse Slechtvalk wordt nachtactief door monumentverlichting. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 108-112.

Een op de Sint-Bataafskathedraal overwinterende Slechtvalk in Gent vertoonde een breed prooispectrum, waarin veel nachttrekkende soorten waren vertegenwoordigd. Hoewel Stadsduif overwoog, figureerden ook soorten als Waterhoen, Dodaars en snippen prominent. Een duidelijk geval van een 's nachts jagende vogel, die kennelijk profiteert van de helle verlichting van de kerk. Aan de voet van de kerk worden ook puntgave lijken gevonden, onder meer Waterral en Kwartelkoning. Verloren tijdens de jacht? Een spannend verhaal, dat pendanten over geheel Europa en USA heeft. (d.verbelen@pandora.be).

Verma A. & Prakash V. 2007. Winter roost habitat use by Eurasian Marsh Harriers *Circus aeruginosus* in and around Keoladeo National Park, Bharatpur, Rajasthan, India. Forktail 23: 17-21.

In 1996-2000 werden 11-132 Bruine Kiekendieven per slaappleaats in Bharatpur aangetroffen. Slaappleaatsen lagen in hoog gras of vlottend gras in moerasgebieden, of in hoge grassen, zeggen, akkergewassen of kale grond buiten het park. Tijdens de grasoogst trokken de vogels naar slaappleaatsen in het moeras. Daar werden bomen en wegen zoveel mogelijk gemedend. Vier gezenderde vogels vlogen 3-12 km naar hun slaappleaats (1 juveniel zelfs 40 km). (vermaasok@rediffmail.com).

Vermeersch G., Anselin A. & Devos K. 2007. Status en trends van in Vlaanderen broedende dagroofvogels. Natuur.oriolus 73(3)BIJLAGE: 41-44.

Voor de periode 2000-05 wordt voor Vlaanderen rekening gehouden met het volgende aantal paren: Wespendif 220-250, Rode Wouw 0, Zwarte Wouw 1, Bruine Kiekendief 145-155, Grauwe Kiekendief 0, Havik 300-400, Sperwer 1500-2500, Buizerd 1800-2800, Torenavalk 2300-3500, Boomvalk 450-750 en Slechtvalk 16-22. De trends van de meeste soorten zijn stijgend, en meer recent afvallend.

Weele J. van der 2007. Influx van Vale Gieren in Limburg mei 2007. Limburgse Vogels 17: 63-65.

Van 17-25 juni werden 1-23 Vale Gieren in Limburg gezien, gevolgd door 1-2 exemplaren van 21 augustus-12 september (Bosstraat 15, 6071 XR Swalmen).

Wink U. 2007. Verbreitung und Siedlungsdichte der Eulen, Spechte, Greifvögel und weiterer Waldvögel auf den Südwest-Moränen und in der Ebene südlich des Ammersees. Ornithol. Anz. 46: 37-62.

Van Havik (3-4 paar op 30 km²), Sperwer (2-4 op 10 km²), Rode Wouw, Zwarte Wouw, Torenvalk (6-12 op 50 km²) en Boomvalk werden dichtheid en broedsucces bekeken in proefvlakken in Zuid-Duitsland. Moeilijk in te schatten hoe compleet deze karteringen waren. Jongental vanaf de grond bekeken, en (dus?) aan de lage kant. (Ursula.Wink@freenet.de).

Winkel E. 2007. De eerste Overijsselse Slechtvalk vliegt uit in Deventer in 2007. Vogels in Overijssel 6: 13-17.

Kort verslag van het broedgeval, waaronder over het opduiken van een derde vogel (een tweedejaars vrouwtje). (hravn@home.nl).

Wokke E. & Marcus P.J. 2007. Eerste broedgeval Slechtvalk voor Zuid-Kennemerland. Slechtvalk Nieuwsbrief 13: 16-18.

Mislukt broedgeval met 4 eieren op KPN-toren in de Waarderpolder in 2007. Als prooi veel Postduiven, maar een breed scala van andere vogels (en een jonge Haas). Door plaatsing van nestkast wordt gehoopt betere broedomstandigheden te bieden. (erike.wokke@orange.nl).

Zeiler J. 2007. "Buzzaard-hawking" in de Middeleeuwen – buizerds als prooi bij de valkenjacht? Paleo-aktueel 18: 144-148.

Archeologische vondsten van roofvogels zijn niet zeldzaam, zelfs opvallend talrijk. Indien gevonden op plekken waar rijkaards woonden (kasteel), kan dat een verband met valkerij betekenen (Sperwer vooral, maar ook Havik, Slechtvalk; bij Sperwer en Havik ging het vooral om vrouwtjes). Maar botten van Buizerds? Kan zijn dat ook toen al Buizerds werden gezien als iets dat je moet uitroeien. Een andere verklaring kan zijn dat Buizerds werden bejaagd met Slechtvalken, zoals dat elders bekend is van vrouwen als jachtvogel.

Zijpp A. van der 2007. Zeearend in de achtertuin. Grauwe Gors 35: 129-131.

Waarnemingen van een eerstejaars vogel van 31 december 2006 tot 28 april 2007, met vermoedelijke slaappleatsen in Friescheveen en Onnerpolder.

Zuberogoitia I., Martinez J.E., Martinez J.A., Zabala J., Calvo J.F., Azkona A. & Pagan I. 2008. The dho-gaza and mist net with Eurasian Eagle Owl (*Bubo bubo*) lure: effectiveness in capturing thirteen species of European raptors. J. Raptor Res. 42: 48-51.

In het broedseizoen was het vangen van volwassen roofvogels bijnesten met een staand net plus Oehoe als lokker redelijk succesvol, voor vrouwen iets succesvoller zelfs dan voor mannen. Het best werkte de methode voor Torenvalk, Wespendif en Sperwer (40-79%, afhankelijk van soort en geslacht), het minst voor Zwarte Wouw (te wendbaar), Boomvalk en Slechtvalk (te snel, blijven te hoog boven het net). (zuberogoitia@icarus.es).

Zuberogoitia I. & Castello I. 2008. New evidence of dark Hobbies. British Birds 101: 207-208.

Tussen 2000 en 2006 bekeken de auteurs 118 volgroeide Boomvalken in Noord-Spanje, waarvan 77 in het veld, de rest in de hand. Alle op één na hadden het normale kleed. De uitzondering was bijzonder donker (vliegvlug jong van 35-40 dagen oud). Omdat in deze regio geen Eleonora's Valken voorkomen, was verwarring daarmee uitgesloten. (zuberogoitia@icarus.es).